

נקראו השדות שלחין כיון שצריכים לגשמים⁽⁶⁾.

ולפי זה יש להוכיח שסנטר פירושו עבד הבקי בתחומי העיר.

כי בשלמא למאן דאמר סנטר פירושו בר מחוניתא, מובנת המחלוקת במשנה. אמר תנא קמא, באגי שדות [שלחין] מיזדבני נמכרות יחד עם העיר, ואילו בר מחוניתא לדברי תנא קמא לא מיזדבן, לא נמכר כיון שהוא מטלטל. ואתא רבן שמעון בן גמליאל למימר, אפילו סנטר, שפירושו בר מחוניתא, עבד הבקי בתחומי העיר, נמי מיזדבן, כיון שהוא צורך העיר.

אלא למאן דאמר סנטר שאמר רבן שמעון בן גמליאל פירושו באגי, שדות שסביב העיר, קשה, מה בא רבן שמעון בן גמליאל להוסיף על דברי תנא קמא? הרי תנא קמא, נמי, הכי קאמר! ששדות השלחין נמכרים יחד עם העיר.

ומוכח, שסנטר פירושו עבד הבקי בתחומי העיר, ואין פירושו שדות שסביב העיר.

ודחינן את ההוכחה: מי סברת מאי שלחין, וכי סובר אתה שפירוש שלחין היינו באגי, שדות השלחין?

לא. אין זה כוונת המשנה. אלא מאי שלחין? גינוניתא. גינות שבתוך העיר והסמוכות לה, ונקראו שלחין כמו שנאמר [שיר השירים ד יג]: "שלחך פרדם רמונים", ושלחך פירושו גינות המשלחות פירות כל השנה.

ולפי זה ניתן לפרש במשנה שסנטר פירושו שדות שסביב העיר.

וכך מתפרשים דברי המשנה: תנא קמא סובר שרק [השלחין שפירושו] גינות נכללות במכירת העיר ולא שדות [באגי], כיון שהגינות שייכות לעיר יותר מן השדות, כי הגן עשוי גם כדי לטייל בו, כמו בבית. אבל באגי – שדות, שאינן שייכות כל כך לעיר לא מיזדבני, לא נמכרות עם העיר. ואתא רבן שמעון בן גמליאל למימר, אפילו באגי, שדות שסביב העיר נמי מזדבני.

איכא דאמרי יש מפרשים שהביאו ראיה ממשנתנו להיפך: סברוה בתחילה סברו לפרש, מאי שלחין? גינוניתא, גינות שבתוך העיר והסמוכות לה.

ולפי זה רצו להוכיח שסנטר פירושו שדות שסביב העיר.

כי בשלמא למאן דאמר סנטר פירושו באגי, מובנת המחלוקת במשנה. אמר תנא קמא שהשלחין, דהיינו גינוניתא, מיזדבן, הגינות נמכרות יחד עם העיר, ואילו באגי – שדות, לדברי תנא קמא לא מיזדבני, כיון שהגינות שייכות לעיר יותר מן השדות, כי הגן עשוי גם כדי לטייל בו, כמו בבית, מה שאין כן השדות. ואתא רבן שמעון בן גמליאל למימר, אפילו [סנטר שפירושו] באגי שדות שסביב העיר, מיזדבני.

אלא למאן דאמר סנטר שאמר רבן שמעון בן גמליאל פירושו בר מחוניתא, עבד הבקי בתחומי העיר, קשים דברי המשנה, שהרי

6. שדה המסתפק במי גשמים נקרא בכל מקום "שדה בית הבעל", ואילו שדה הצריך השקאה

אמר תנא קמא, ששלחין, דהיינו **גיננייתא**, גינות, נמכרות יחד עם העיר ולא שדות, ומחדר ליה רבן שמעון בן גמליאל שאפילו סנטר, דהיינו **בר מחונייתא**, נמכר יחד עם העיר? וקשה מה ענין תוספת זו שאמר רבן גמליאל להוסיף על דברי תנא קמא? כי כיון שלדעת תנא קמא אפילו השדות לא נמכרות יחד עם העיר, ובא רבן שמעון בן גמליאל ואומר כי אפילו העבד הבקי בתחומי העיר נמכר יחד עם העיר, אם כן היה לו לפרש יותר, ולומר שמכר גם את השדות, ואפילו את הסנטר.

אלא, מוכח מכך שנקט רבן שמעון בן גמליאל במשנה רק את הסנטר לחוד, שסנטר פירושו שדות שסביב העיר, ולפי זה מתיישבים דברי המשנה, שלדעת רבנן רק סנטר לחוד אינו נמכר בכלל העיר, ולזה אמר רבן שמעון בן גמליאל, שהוא נמכר בכלל העיר.

ודחינן את ההוכחה: **מי סברת מאי שלחין** וכי סבור אתה שפירוש שלחין הוא **גיננייתא**, גינות?

לא, אין זה כוונת המשנה, אלא **מאי שלחין? בגי**, — שדות, ונקראו שלחין משום דכתיב [איוב ה ו]: **"ושולח מים על פני חוצות"**. ופסוק זה מדבר בגשמים, ולכן נקראו השדות שלחין כיון שצריכים לגשמים.

ולפי זה ניתן לפרש במשנה שסנטר פירושו עבד הבקי בתחומי העיר.

וכך מתפרשים דברי המשנה: תנא קמא סובר שרק שדות [השלחין] שהם נכללות במכירת העיר, ולא עבד הבקי בתחומי העיר, כיון שהשדות הם קרקעות הקבועות בעיר, אבל **בר מחונייתא** עבד הבקי בתחומי העיר שהוא מטלטל לא מזדבן לא נמכר עם העיר. **ואתא רבן שמעון בן גמליאל למימר: דאפילו בר מחונייתא נמי מזדבן**.

תא שמע להוכיח מברייתא אחרת ששינוי:

רבי יהודה אומר: סנטר אינו מכור עם העיר, אבל **אנקולמוס** — סופר המלך שכותב את מספר השדות והבתים והאנשים החייבים במס לראש העיר — **מכור עם העיר**.

מאי לאו וכי אין להוכיח מדברי רבי יהודה שסנטר הוא אדם, כי **מדאנקולמוס** מכך ש"אנקולמוס" שדיבר עליו רבי יהודה הוא **גברא** אדם, אם כן **סנטר** שהזכיר יחד עמו **נמי גברא** — גם כן אדם הוא.

ודחינן: **מידי איריא?** וכי צריך להשוות את סנטר לאנקולמוס כיון שהביאם רבי יהודה יחד? אין הכרח להשוותם, אלא **הא כדאיתא** **והא כדאיתא** — כל אחד כמו שהוא, ואפשר לפרש שסנטר פירושו שדה ולא אדם.

ופרכינן: **ומי מצית אמרת הכי?** וכי אפשר לפרש כן שסנטר שדיבר בו רבי יהודה היינו שדה?

השלחין, ויש חילוק בין שדות לגינות, לכן לא פירשו כאן בגמרא "שלחין" כמו בכל מקום, כיון שהיה משמעותו כי ממעטים שדה בית הבעל.

נוספת נקרא בכל מקום "שדה בית השלחין", ופירשו תוס' כי לגמרא היה פשוט שאין חילוק לענין מכר בין שדות בית הבעל לבין שדות בית

והא קתני סיפא של ברייתא זו שחלקי השדה הרחוקים מן העיר אינם מכורים יחד עם העיר, משמע שהשדות הקרובות לעיר מכורות יחד עם העיר, אם כן אי אפשר לפרש ברישא שהסנטר אינו מכור הכוונה לשדות שסביב העיר שאינן מכורות עם העיר.

ששנינו בסיפא: אבל כשמוכר את העיר לא כלל במכירה לא את שייריה — חלקי השדה המופרדים מהעיר, ולא את בנותיה — כפרים הסמוכים לעיר, ולא חורשין — חורשות המוקצין לה — המזומנות לה, כלומר הסמוכות לעיר ופתוחות לכיוונה, ולא ביברין שטחים מגודרים של היה ושל עופות ושל הגיב.

ואמרין, מאי פירוש שייריה שמובא בברייתא? פירושו ביזלי?

ומבארין: מאי פירוש ביזלי?

אמר רבי אבא: פיסקי בגי — חלקי בקעה הגדולה הסמוכה לעיר, אלא שחלוקה מהעיר על ידי סלע המפריד ביניהם, ומדויק בברייתא שרק פיסקי בגי שרחוקים ומופרדים מהעיר, הוא דלא מזדבני יחד עם העיר, הא בגי שדות עצמן הסמוכות לעיר מזדבני! ואם סנטר שכתוב ברישא שאינו נמכר עם העיר פירושו שדה, הרי זה נסטר מהסיפא.

ומתריצין: אלא איפוך את דברי רבי יהודה ברישא, וכך יש לשנות, רבי יהודה אומר: סנטר מכור, אנקולמוס אינו מכור. ולעולם סנטר פירושו שדה, ולכן הסנטר מכור כיון

שהוא שדה, מה שאין כן "שייריה" דהיינו חלקי השדה המופרדים מהעיר, אינם נמכרים עם העיר.

ולפי גירסה זו שהופכים את דברי רבי יהודה ברישא של הברייתא, יוצא שרבי יהודה סובר כרבן שמעון בן גמליאל, שהסנטר מכור עם העיר.

ומקשינן: ומי מצית אמרת: רבי יהודה כרבן שמעון בן גמליאל סבירא ליה?

והא רבי יהודה, כרבנן סבירא ליה!

דקתני סיפא של הברייתא: אבל לא מכר עם העיר את שייריה — את חלקי השדה המופרדים מהעיר, ולא את בנותיה — את הכפרים הסמוכים לעיר. ואילו רבן שמעון בן גמליאל האמר: מכר את העיר — מכר בנותיה.

דתניא: המוכר את העיר — לא מכר את בנותיה, רבן שמעון בן גמליאל אומר: המוכר את העיר — מכר בנותיה!

מבואר בברייתא שרבי יהודה חולק על רבן שמעון בן גמליאל וסובר כרבנן, אם כן כיצד אפשר לגרוס ברישא של הברייתא שרבי יהודה סובר שמכר את הסנטר יחד עם העיר כדברי רבן שמעון בן גמליאל החולק על רבנן.

ומתריצין: רבי יהודה סבר ליה כוותיה דרבן שמעון בן גמליאל בחדא בדבר אחד, דהיינו לגבי סנטר שמכור עם העיר, ופליג עליה דרבן שמעון בן גמליאל בחדא, דהיינו לגבי

שהביכרים אינם נכללים במכירת העיר כיון שמופנה פתחם לחוץ, והא באותו ברייתא המביאה שהביכרים אינם נכללים במכירת העיר, קא תני: בין הדברים שאינם נכללים במכירת העיר, כי ולא כלל במכירת העיר את חורשין המוקצין לה, משמע שהחורשות פתוחות כלפי העיר, ובכל זאת אינן מכורות עם העיר!

ומתריצין: אימא: יש לגרוס בברייתא: המוקצין הימנה, כלומר אלה הנמצאים מרוחקים ממנה ופתחיהם לחוץ, ולכך אינם כלולים במכירת העיר.

מתניתין:

המוכר את השדה סתם — מכר עם השדה את האבנים שהם לצרכה, ובגמרא יתפרש שאלו אבנים הסדורות לגדר סביב לה, ויש מפרשים שאלו אבנים המונחות על העומרים, שלא יפזרם הרוח.

ואת הקנים שבכרם שהם לצרכו, לסמוך בהם את הגפנים. ואף על פי שתשמישים המיטלטלים הם, מכל מקום כיון שקבועים הם לאותו תשמיש, ולעולם אין מזיזים אותם משדה זו, הרי הם נחשבים כתשמישים מחוברים שנמכרים עם השדה (7).

וכמו כן מבואר במשנה, שהמוכר את השדה

בנותיה, שסובר כרבנן, שהכפרים הסמוכים לעיר אינם כלולים במכירת העיר.

שנינו בברייתא בין הדברים שאינם כלולים במכירת העיר: ולא ביכרין של חיה ושל עופות ושל דגים.

ורמינהי סתירה לזה ממה ששנינו: היו לה לעיר בנות — כפרים הסמוכים לה אין נמכרות עמה, כיון שאינם חלק מאותה העיר ממש שאינם נקראים בשם העיר, אבל אם היה לה לעיר חלק אחד בים וחלק אחד ביבשה והיה נקרא בשם העיר, או היה לעיר ביכרים של חיה ושל עופות ושל דגים — הרי אלו נמכרים עמה!

מבואר בברייתא שהביכרים נכללים במכירת העיר, וזה סותר למה ששנינו בברייתא לעיל, שהביכרים אינם נכללים במכירת העיר.

ומתריצין: לא קשיא: הסתירה בין הברייתות, כי אפשר ליישב, הא הברייתא הסוברת שהביכרים נמכרים עם העיר, מדברת באופן דנגיח קאיהי לגו, שמופנה פתחם לפנים, כלפי העיר, ולכן סוברת שנכללים במכירת העיר. והא הברייתא הסוברת שהביכרים אינם נמכרים עם העיר, מדברת באופן דנגיח קאיהי לבר, שמופנה פתחם לחוץ, ולכן סוברת שאינם נכללים במכירת העיר.

ומקשינן: כיצד אפשר לפרש, כי הטעם

7. מה שנחשבים כתשמישים מחוברים היינו רק לענין דעת המוכר, שדעתו לכלול את האבנים בכלל שאר תשמישין מחוברים, אבל לענין קנין, מועיל בהם רק קנין מטלטלים ולא קנין קרקע, וכן בשאר מטלטלים המוזכרים בפרק זה שאינם נמכרים אלא אם כן אמר "כל מה שבתוכו",

צריך לעשות בהם קנין המועיל במטלטלים. ולכאורה צריך ביאור מדוע המשנה אינה מפרשת את הקנין שצריך לעשות במטלטלים. ופירש האמרי בנימן, כי המטלטלים נקנים בקנין אגב, ואף לאותם ראשונים הסוברים כי אף אם צבורים המטלטלים על הקרקע צריך המוכר

בעודו צעיר ולא נקצצו ממנו ענפים, שעדיין אין לו חשיבות, ובטל לגבי השדה, אבל כשהוא מזקין וגזעו מתעבה, קוצצים את ענפיו, ואז נקרא הגזע: "סדן השקמה" וחשוב הוא בפני עצמו.

אבל המוכר את השדה לא מכר לא את האבנים שאינן לצרכה, שאינן סדורות לגדר, או שאינן מונחות על גבי העומרים, אף על פי שהן מוכנות לכך, ולא את הקנים שבכרם שאינן לצרכו, שאינם עומדים תחת הגפנים, אף על פי שהם משופים ומוכנים לכך, ולא את התבואה שהיא תלושה מן הקרקע, אף על פי שהיא צריכה עדיין להתייבש בשדה.

בזמן שאמר לו המוכר ללוקח: היא וכל מה שבתוכה — שמוכר לו את השדה וכל מה שבתוכה, הרי כולן מכורין, אף האבנים שאינן לצרכה, והקנים שבכרם שאינם צרכו, והתבואה התלושה מן הקרקע.

בין כך ובין כך, אפילו אמר לו היא וכל מה שבתוכה, לא מכר עם השדה לא את חיצת הקנים — קנים הרבה הגדלים בקלח אחד, אף על פי שהם דקים וקטנים, שהיא בית רובע, שמקום גדילת הקנים הוא שטח של בית רובע הקב⁽⁹⁾, ולא את השומירה — סוכת השומר שהיא עשויה בטיט, שכתליה טוחים בטיט אף על פי שמחברים לקרקע,

מכר את הכרם שבה, שכל סוגי האילנות הם בכלל "שדה", בין גפנים ובין אילנות, חוץ מחרוב המורכב וסדן השקמה, וזהו ששנינו, שהמוכר את השדה מכר את הקנים שבכרם שהם לצרכו⁽⁸⁾.

ואת התבואה שהיא מחוברת לקרקע, אף על פי שהגיע זמנה להיקצר, נכללת במכירת השדה, ואין אומרים לענין זה שכל העומד להיקצר נחשב כאילו כבר נקצר.

ואת חיצת הקנים כלומר קנים רבים הגדלים מקלח אחד שהיא פחותה מבית רובע הקב — שמקום גדילת הקנים הוא שטח קטן שאי אפשר לזרוע בו רבע הקב תבואה, הרי היא בטלה לגבי השדה, ולכן נכללת במכירת השדה.

ואת השומירה — היינו סוכת השומר שאינה עשויה בטיט — שאין כתליה טוחים בטיט, נכללת במכירת השדה, כיון שאינה חשובה בפני עצמה.

ואת החרוב כשהוא עדיין צעיר, שאינו מורכב בצעירותו, ובטל הוא לגבי השדה, אבל כשמזקין מרכיבין אותו, ואז יש לו שם בפני עצמו, ואינו בטל לשדה.

ואת בתולת השקמה — אילן השקמה

8. כך פירש הרשב"ם, אבל המאירי פירש שכוונת המשנה היא, שאם מכר את הכרם מכר את הקנים שבכרם שהם לצרכו. אבל המוכר את השדה לא מכר את הכרם שבה.

9. עשר אמות וחומש על עשר אמות וחומש

לפרש ולומר "קנה אותם אגב הקרקע", וכן לאותם ראשונים המפרשים לקמן כי קונה את האבנים גם אם אינם מונחים בשדה, שאז גם לשאר ראשונים אינו קונה באגב בלא אמירת "קנה אגב", מכל מקום מאחר שהם נכללים במכירת הבית או השדה, נחשב כאמר לו במפורש "קנה אותם עם הבית או השדה".